

Nr 285.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden; given Stockholms slott den 14 mars 1919.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

GUSTAF.

Eliel Löfgren.

Förslag

till

Lag

om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

Härigenom förordnas, att lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, vilken lag gäller till och med den 30 april 1919, skall äga fortsatt tillämpning till och med den 30 april 1920. Vad i 15 § samma lag stadgas om straffhindring vid synnerligen förmildrande omständigheter, skall, utan hinder av övergångsbestämmelse till äldre lag, äga tillämpning, där efter den 30 april 1919 ansvar ådömes för förseelse mot den äldre lagen.

Där beslag å vara eller annat förfogande över egendom, varom förordnats på grund av äldre lag eller 4 eller 5 § i lagen den 26 april 1918, gäller till och med den 30 april 1919, äger Konungen före den 1 maj 1919 förordna, att nämnda förfogande skall fortfarande gälla; och vare delgivning av det nya förordnandet ej erforderlig. Har sådant förordnande givits angående beslag, varde den i 4 § 2 mom. sistnämnda lag bestämda tiden av trettio dagar efter beslag räknad från det beslaget först blev gällande, och skall vad i 11 § samma lag stadgas om ersättnings bestämmande till värdet vid den tid, då förordnandet om beslag gavs, äga tillämpning i fråga om det förordnande, som först meddelats. Ej må förfogande, varom nu sagts, eller sådant, varom på grund av 4 eller 5 § i lagen den 26 april 1918 förordnas efter den 30 april 1919, gälla längre än till och med den 30 april 1920; dock skall, där fastighet, vars jord befunnits uppenbarligen vanhävdad, på grund av förordnande enligt 1 mom. första stycket i sistnämnda § upplåtits för drivande av jordbruk, upplåtelsen gälla under den i förordnandet eller med stöd därav bestämda tid, högst fem år.

Har den 30 april 1920 förordnande om varas avstående till kronan ännu ej blivit mot innehavaren gällande, vare förordnandet utan verkan. I fråga om ersättning, vartill någon enligt lagen den 26 april 1918 är berättigad den 30 april 1920 eller för upplåtelse, som därefter gäller, så ock beträffande ansvar för förseelse, som i 15 § avses, där den begåtts före den 1 maj 1920, skall vad i samma lag stadgas fortfarande äga tillämpning.

---

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott tis-
dagen den 11 mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

T. f. departementschefen statsrådet Undén anförde efter gemensam beredning med chefen för lantförsvarsdepartementet, chefen för sjöförsvarsdepartementet, chefen för finansdepartementet och chefen för jordbruksdepartementet:

»Lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden upphör att gälla den 30 april 1919. Denna dag utgår även giltighetstiden för samtliga de förordningar, som Kungl. Maj:t med stöd av nämnda lag eller tidigare i ämnet gällande lagar utfärdat.

Beträffande uppkommen fråga, huruvida åt förstnämnda lag bör förlänas utsträckt giltighet, hava utlåtanden infordrats från folkhushållningskommissionen och statens industrikommission.

Industrikommissionen har i sitt den 6 februari 1919 avgivna yttrande anfört, att, då det, särskilt med hänsyn till rådande oklarhet ifråga om den framtida handelspolitiken, icke kunde antagas, att fullt normala förhållanden inträtt ifråga om tillgången å industriella råvaror m. m. vid den tidpunkt, då giltighetstiden för omförmälda lag utginge, kommissionen ansåge, att lagen borde förlängas. Till vilken tidpunkt giltighetstiden borde utsträckas vore för närvarande så gott som omöjligt att avgöra, men syntes det för kommissionens del vara tillräckligt, att förlängning skedde för tiden till och med utgången av innevarande år.

*Industri-
kommis-
sionen.*

Folkhushållningskommissionen har i skrivelse den 20 februari 1919 framhållit, att redan den omständigheten, att det torde ligga utanför det möjligas gräns att bedöma, huruvida världshändelserna efter den 30 april 1919 komme att utveckla sig så, att behovet av varje åtgärd för statlig reglering av handel, varuförbrukning och priser samt varje ingripande för förhindrande av oskäligen prisstegring därefter bleve helt uteslutet, syntes för kommissionen klart motivera, att ifrågavarande lag borde få förlängd giltighetstid. Någon säkerhet för att alla mera betydande svårigheter beträffande världssamfärdsel, livsmedelsanskaffning m. m. skulle försvinna redan under instundande sommar och vinter, kunde det ju rimligen icke vara tal om. Skulle förhållandena emellertid hastigt bliva så grundväsentligt förändrade i gynnsam riktning — vilket man emellertid ingalunda borde eller hade skäl att räkna med — att alla sådana åtgärder, som nyss antytts, bleve fullständigt obehöfliga, torde det å andra sidan icke vara någon olägenhet förenad med att tills vidare bibehålla förevarande lag, enär i så fall denna säkerligen icke komme att i praktiken användas. Tvärtom torde vid dylikt förhållande blotta befintligheten av lagen — såsom ock varit fallet under den allra första delen av kristiden, när den då gällande kombinerade maximipris- och förfoganderättslagen aldrig tillämpades — vara ägnad att skapa viss trygghet mot obefogad prisökning och olämplig fördelning och användning av olika förnödenheter. De anförda synpunkterna borde, enligt kommissionens förmenande, i och för sig vara tillfyllest för ett motiverande av lagens tillfälliga förlängning. Visserligen kunde det rent teoretiskt tänkas, att hittillsvarande lagstiftning på området ersattes med någon alldeles ny sådan, men ansåge kommissionen det vara uteslutet, att man vid närvarande tidpunkt kunde begynna att laborera med i principiellt hänseende nya lagstiftningsåtgärder på kristidsområdet. Kommissionen har därjämte framhållit, att sannolikheten talade för att man åtminstone ännu någon tid framåt måste bibehålla kristidsrestriktioner på en del områden, såsom exempelvis för socker, brödspannmål och kaffe, samt att

*Folkhushåll-
ningskom-
missionen.*

det i vissa fall icke endast vore med hänsyn till konsumenternas berättigade intressen utan även av närings- eller handelspolitiska skäl, som statsregleringar på vissa områden, stödda på kristidslagstiftning, syntes vara ofrånkomliga ännu en tid framåt. Ehuru det i och för sig syntes kommissionen vara önskvärt, att berörda lag i vissa avseenden ändrades och gjordes mera effektiv, ville kommissionen likväl — med hänsyn till utsikterna för en, som det vore att hoppas, snabb, successiv avveckling av de åtgärder, som grundade sig på lagen — icke nu föreslå någon ändring däri, utan tillstyrkte kommissionen, under åberopande av vad ovan anförts, att Kungl. Maj:t till riksdagen inginge med proposition om fortsatt giltighet för lagen för tiden till och med den 30 april 1920.

Departement-
chefen.

Även jag anser, att förevarande lag bör erhålla utsträckt giltighetstid, vilken tid synes böra bestämmas till ett år, räknat från den 30 april 1919. På sätt folkhushållningskommissionen anfört, är det sannolikt, att beträffande vissa förnödenheter den statliga kristidsregleringen måste bibehållas en tid framåt, och torde det för närvarande icke vara möjligt att närmare angiva tidpunkten för dess fullständiga upphävande. I varje fall synes det emellertid önskvärt, att staten under nuvarande vanskliga övergångstid behåller i sin hand det medel att utöva kontroll och reglering av företeelserna inom näringslivet, som förevarande lag erbjuder. En utsträckning av lagens giltighetstid synes väcka desto mindre betänklighet, som tillämpningen av lagens bestämmelser under den nya giltighetstiden i varje fall beror av Kungl. Maj:ts beslut.

I det utlåtande, som lagutskottet vid 1918 års riksdag avgav över det vid samma riksdag framlagda förslaget till förfoganderättslag, anmärkte utskottet, att förslaget lede av en viss ofullständighet ifråga om regleringen av de rättsliga förhållanden, som ägde samband med lagens tillämpning, samt uttalade det önskemål, att därest vid utgången av lagens giltighetstid behov fortfarande skulle förefinnas av lagstiftning i förevarande ämne, frågan om reglering av de civilrättsliga spörsmål, som lagens tillämpning torde framkalla, måtte vinna beaktande. Ehuru det torde vara obestriddigt, att en komplettering av lagens bestämmelser i den av lagutskottet angivna riktning i och för sig vore önskvärd, anser jag dock under nuvarande förhållanden tillräckliga skäl ej föreligga för en dylik åtgärd. Det torde nämligen kunna förväntas, att lagen för framtiden kommer att erhålla en allt mera begränsad tillämpning. Några nya rättsförhållanden av invecklad natur torde näppeligen härigenom komma att framkallas, och de förhållanden av sådan beskaffenhet, som

lagens föregående tillämpning må hava föranlett, torde i flertalet fall redan hava blivit reglerade.

I enlighet med vad jag sålunda anfört har jag låtit inom justitiedepartementet utarbета ett förslag om fortsatt tillämpning till och med den 30 april 1920 av förevarande lag.»

Föredraganden uppläste härefter ett förslag till *lag om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden* av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar; och hemställde föredraganden, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Adil Wifvesson.

*Bilaga.***Förslag**

till

Lag

om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

Häri genom förordnas, att lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden, vilken lag gäller till och med den 30 april 1919, skall äga fortsatt tillämpning till och med den 30 april 1920. Vad i 15 § samma lag stadgas om strafflindring vid synnerligen förmildrande omständigheter, skall, utan hinder av övergångsbestämmelse till äldre lag, äga tillämpning, där efter den 30 april 1919 ansvar adömes för förseelse mot den äldre lagen.

Där beslag å vara eller annat förfogande över egendom, varom förordnats på grund av äldre lag eller 4 eller 5 § i lagen den 26 april 1918, gäller till och med den 30 april 1919, äger Konungen före den 1 maj 1919 förordna, att nämnda förfogande skall fortfarande gälla; och vare delgivning av det nya förordnandet ej erforderlig. Har sådant förordnande givits angående beslag, varde den i 4 § 2 mom. sistnämnda lag bestämda tiden av trettio dagar efter beslag räknad från det beslaget först blev gällande, och skall vad i 11 § samma lag stadgas om ersättnings bestämmande till värdet vid den tid, då förordnandet om beslag gavs, äga tillämpning i fråga om det förordnande, som först meddelats. Ej må förfogande, varom nu sagts, eller sådant, varom på grund av 4 eller 5 § i lagen den 26 april 1918 förordnas efter den 30 april 1919, gälla längre än till och med den 30 april 1920; dock skall, där fastighet, vars jord befunnits uppenbarligen vanhävdad, på grund av förordnande enligt 1 mom. första stycket i sistnämnda § upplåtits för drivande av jordbruk, upplåtelsen gälla under den i förordnandet eller med stöd därav bestämda tid, högst fem år.

Har den 30 april 1920 förordnande om varas avstående till kronan ännu ej blivit mot innehavaren gällande, vare förordnandet utan verkan. I fråga om ersättning, vartill någon enligt sistnämnda lag är berättigad den 30 april 1920 eller för upplåtelse, som därefter gäller, så ock beträffande ansvar för förseelse, som i 15 § avses, där den begåtts före den 1 maj 1920, skall vad i samma lag stadgas fortfarande äga tillämpning.

---

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen den
14 mars 1919.*

Närvarande:

Justitieråden GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG,
Regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 11 mars 1919, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, assessorn Thor Sjöfors.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

---

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 14 mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anmälde lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det den 11 innevarande mars till lagrådet remitterade förslaget till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 26 april 1918 om förfogande över viss egendom under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden samt hemställde, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, med en mindre redaktionell jämkning i tredje stycket, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Adil Wifvesson.